

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο 1

«Κηφηνεΐον η Ωραία Ελλάς»

Το παρακάτω απόσπασμα είναι διασκευή άρθρου που έγραψε ο Σαράντος Καργάκος (συγγραφέας φιλόλογος- ιστορικός) και δημοσιεύθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2017. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www.elogiki.gr.

Ακούω ότι το μεγαλύτερο σήμερα πρόβλημα των νέων μας είναι η ανεργία. Διαφωνώ. Εδώ και τριάντα χρόνια είναι η... εργασία. Ο νέος δε φοβάται την αναδουλειά, φοβάται τη δουλειά. Μια οικογενειακή αντίληψη, ότι δουλειά είναι ό,τι δεν λερώνει, εξέθρεψε και διαμόρφωσε δύο γενιές «κουλοχέρηδων»... παιδιών δηλαδή που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα χέρια τους για καμιά εργασία από αυτές που ονομάζονται χειρωνακτικές, επειδή -τάχα- είναι ταπεινωτικές.

Κι ας βρίσκεται μέσα στη λέξη «χειρώναξ», σαν δεύτερο συνθετικό το «άναξ»¹, που κάνει τον δουλευτή, τον άνακτα χειρών, βασιλιά στον χώρο του, βασιλιά στο σπιτικό του, νοικοκύρη δηλαδή, λέξη άλλοτε ιερή που ποδοπατήθηκε κι αυτή...

Κάποτε, έγραφα πως η ανεργία στον τόπο μας είναι επιλεκτική, ότι δουλειές υπάρχουν αλλά ότι δεν υπάρχουν χέρια να τις δουλέψουν. Κι έπρεπε να κατακλυσθεί ο τόπος από 1,5 εκατομμύριο μετανάστες, για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή αλλά όχι διάθεση για δουλειά. Τα παιδιά - τα μεγάλα θύματα αυτής της ιστορίας - είχαν γαλουχηθεί με τη νοοτροπία του «White collar workers²».

Έτσι σήμερα, το πιο φτηνό εργατικό και υπαλληλικό δυναμικό είναι οι... πτυχιούχοι, που ζητούν εργασία ακόμη και στον ΟΤΕ ως έκτακτοι, τηλεφωνητές, προσκομίζοντας στα πιστοποιητικά προσόντων ακόμη και διδακτορικά! Γέμισε ο τόπος πανεπιστήμια, σχολές επί σχολών, επιστημονικούς κλάδους αόριστους, ομιχλώδεις και ασαφείς, απροσδιορίστου αποστολής και χρησιμότητας. Πτυχία-φτερά στον άνεμο σαν τις ελπίδες των γονιών, που πιστεύουν ότι τα παιδιά μόνον με τα «ντοκτορά» θα βρουν δουλειά. Δεν είμαι υπέρ μιας παιδείας που θα υποτάσσεται στην οικονομία. Θεωρώ ολέθριο να χαράσσεται μια εκπαιδευτική πολιτική με κριτήρια οικονομικής αναγκαιότητας. Θεωρώ ολέθρια όμως και την παιδεία που εθίζει τα παιδιά στην οκνηρία, που τα κουράζει με την παπαγαλία και το βάρος άχρηστων μαθημάτων. Το μεγαλύτερο κεφάλαιο της χώρας είναι τα κεφάλια των παιδιών της. Τούτη η παιδεία αποκεφαλίζει τα παιδιά. Τα κάνει ικανά να μην κάνουν τίποτε. Ούτε να βλαστημήσουν. Ακόμη και η αισχρολογία τους περιορίζεται στη λέξη που τα κάνει συνονόματα. Αν τους πεις βρισιά της περασμένης 20ετίας θα νομίσουν ότι μιλάς αρχαία Ελληνικά!

Είναι θλιβερή η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα, παρουσίαζε χθες και θα παρουσιάζει κι αύριο η ελληνική κοινωνία: να υπάρχουν άνθρωποι άνω των 65 ετών, άνω των 70 ετών, που, ενώ έχουν συνταξιοδοτηθεί, εργάζονται νυχθημερόν, για να συντηρούν τα παιδιά τους μέχρι να τελειώσουν τις ατελείωτες σπουδές τους, τα παιδιά που λιώνουν τα νιάτα τους στα «κηφηνεία».

Λυπάμαι που θα το πω, αλλά πρέπει να το πω: το σχολείο, οι σχολές και τα ΜΜΕ σακάτεψαν και σακατεύουν τη νεολαία, γιατί μιλούν συνεχώς για τα δικαιώματά της -δικαιώματα στην τεμπελιά- και ποτέ για υποχρεώσεις, ποτέ για χρέος, ποτέ για καθήκον. Το καθήκον έγινε άγνωστη λέξη.

1 άναξ : βασιλιάς

2 *White collar workers* : εργάτες με λευκό κολλάρο, δηλ. όσοι εργάζονται πίσω από ένα γραφείο

Κείμενο 2

Άνεργοι

Ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) από τη συλλογή, Το βάθος του κόσμου, 1961.

Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδερο· έχει
στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω απ' τα κάγκελα
δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απ' έξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν.

«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά 'ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».

Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.

Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο –
όχι να κλάψουνε, όχι
να ψάξουν για τίποτα. Να ρίξουν τα χέρια τους.

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

A1. Να δώσετε περιληπτικά τις βασικές θέσεις του συγγραφέα σε ένα κείμενο 60 περίπου λέξεων.

Μονάδες 10

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ(Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

- α. Ο αρθρογράφος κατακρίνει την αντίληψη περί κατωτερότητας της χειρωνακτικής εργασίας.
- β. Οι σημερινοί νέοι πτυχιούχοι πασχίζουν να αποκατασταθούν επαγγελματικά ακόμη και σε χειρωνακτικά επαγγέλματα.
- γ. Στην Ελλάδα οι χειρωνακτικές εργασίες επιτελούνται κυρίως από αλλοδαπούς.
- δ. Ο αρθρογράφος πιστεύει ότι η ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών αποσκοπεί στη μείωση της ανεργίας.
- ε. Το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την υπάρχουσα κατάσταση της ανεργίας αποδίδεται στους ίδιους τους νέους.

Μονάδες 5

A3. Η 1η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με αντιθέσεις. Να επισημάνετε 2 από αυτές και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία τους σε σχέση με το περιεχόμενο όλου του κειμένου.

Μονάδες 5

A4 α. Η διάθεση του αρθρογράφου στο Κείμενο 1 είναι ειρωνική. Να βρείτε πέντε (5) σχετικά χωρία, τρία (3) λεκτικά και δύο (2) με σημεία στίξης (μονάδες 5). Ποια πρόθεση του πομπού υπηρετεί, κατά τη γνώμη σας, το συγκεκριμένο ύφος λόγου (μονάδες 5);

Μονάδες 10

A4 β. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης και να κάνετε τη μετατροπή στο αντίθετο είδος. Τι αλλάζει ως προς το ύφος;

«Κι έπρεπε να κατακλυσθεί ο τόπος από 1,5 εκατομμύριο μετανάστες, για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή αλλά όχι διάθεση για δουλειά.»

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β**Παραγωγή λόγου**

Παρά τη διαπιστωμένη ανεργία των πτυχιούχων στη χώρα μας, οι νέοι εξακολουθούν να στρέφονται σε πανεπιστημιακές σπουδές και να υποτιμούν τα χειρωνακτικά επαγγέλματα. Σε μια συζήτηση που οργανώνετε στο σχολείο σας να επισημάνετε ποια είναι κατά την άποψή σας τα αίτια αυτού του φαινομένου.(350 – 400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Γ

Να εντοπίσετε στο ποίημα ένα παράδειγμα χρήσης ευθέως λόγου και μια μεταφορά. Να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Δ

Να παρουσιάσετε, γράφοντας ένα κείμενο 120 -150 λέξεων, τη συναισθηματική κατάσταση των ανέργων αξιοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις από το Κείμενο 2. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η σημαντικότερη συνέπεια που μπορεί να επιφέρει σε έναν νέο η αδυναμία εύρεσης εργασίας;

Μονάδες 15

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**ΘΕΜΑ Α**

A1. Σύμφωνα με τον συγγραφέα το κύριο πρόβλημα των νέων είναι η έλλειψη φιλοπονίας. Οι περισσότεροι διαπαιδαγωγούνται με την αντίληψη ότι τα χειρωνακτικά επαγγέλματα είναι απαξιωτικά και γι' αυτό αναζητούν την απόκτηση ενός πτυχίου, χωρίς να εξετάζουν τη δυνατότητα απορρόφησής τους. Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν συμβάλλει στον επαγγελματικό προσανατολισμό τους και μαζί με τα μέσα ενημέρωσης αδυνατούν να μεταλαμπαδεύσουν στους νέους την αξία του καθήκοντος.

A2. α. Σ β. Λ γ. Σ δ. Λ ε. Λ

A3. Αντιθέσεις:

- διαδεδομένη αντίληψη ότι η ανεργία είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα, ενώ ο συγγραφέας διαφωνεί με αυτή την πάγια θέση
- ανεργία-εργασία (δεν είναι πρόβλημα η ανεργία αλλά η αποφυγή της εργασίας, δηλαδή συγκεκριμένων επαγγελμάτων)
- αναδουλειά- δουλειά (ο νέος δεν φοβάται την έλλειψη δουλειάς/ τη χαμηλή εμπορική κίνηση αλλά την ίδια τη δουλειά, αποστρέφεται τα χειρωνακτικά επαγγέλματα)

Εν ολίγοις, ο συγγραφέας κατακρίνει την ελληνική νοοτροπία των τελευταίων 30 χρόνων που ανατρέπει νέους πτυχιούχους προορισμένους για μια θέση γραφείου ή δημοσίου υπαλλήλου. Κατά τη γνώμη του, το πρόβλημα δεν είναι η ανεργία, αλλά η απαξίωση ορισμένων επαγγελμάτων.

A4. α. Ενδεικτικά σημεία ειρωνείας:

Λεκτικά:

- για να αποδειχθεί ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή, αλλ' όχι διάθεση για δουλειά (3η παράγραφος),

- πτυχία-φτερά στον άνεμο σαν τις ελπίδες των γονιών, που πιστεύουν ότι τα παιδιά μόνον με τα «ντοκτορά» θα βρουν δουλειά (4η παράγραφος),
- τα παιδιά που λιώνουν τα νιάτα τους (5η παράγραφος).

Σημεία στίξης:

- Χρήση αποσιωπητικών : «Εδώ και τριάντα χρόνια είναι η... εργασία» (1η παράγραφος),
- Χρήση θαυμαστικού: «προσκομίζοντας στα πιστοποιητικά προσόντων ακόμη και διδακτορικά» (4η παράγραφος)

Το ειρωνικό ύφος λόγου υπηρετεί την πρόθεση του πομπού να προβληματίσει τον αναγνώστη για το ζήτημα της εύρεσης εργασίας και να καταγγείλει τη νοοτροπία που απαξιώνει τα χειρωνακτικά επαγγέλματα. Για αυτό ο λόγος σε αρκετά σημεία, εκτός από ειρωνεία, εκφράζει έντονα καυστική διάθεση. Επίσης, αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση του δέκτη, προκειμένου να αντιληφθεί την κατάσταση και να αλλάξει τρόπο σκέψης.

A4. β. Η πρόταση βρίσκεται σε παθητική σύνταξη .

Μετατροπή σε ενεργητική σύνταξη:

«Κι έπρεπε να κατακλύσουν τον τόπο 1,5 εκατομμύριο μετανάστες, για να αποδείξουν ότι στην Ελλάδα υπήρχε δουλειά πολλή, αλλά όχι διάθεση για δουλειά»

Με την παθητική σύνταξη το κείμενο αποκτά τυπικό, ουδέτερο και απρόσωπο ύφος. Με την ενεργητική σύνταξη ο λόγος αποκτά αμεσότητα, το ύφος γίνεται πιο ζωντανό, οικείο και παραστατικό διευκολύνοντας τον αναγνώστη να κατανοήσει το νόημα του κειμένου σχετικά με την υποτίμηση των χειρωνακτικών επαγγελμάτων.

ΘΕΜΑ Β

Φίλες και φίλοι,

Βρίσκομαι σήμερα εδώ για να αναφερθώ σε ένα ζήτημα που μας αφορά όλους, το επάγγελμα. Σε μικρό χρονικό διάστημα θα κληθούμε να επιλέξουμε γνωστική κατεύθυνση, η οποία θα επηρεάσει και τις μετέπειτα επαγγελματικές αποφάσεις μας. Αυτό που διαπιστώνω είναι ότι παρά το υψηλό ποσοστό ανεργίας στα λεγόμενα «πανεπιστημιακά» επαγγέλματα, εξακολουθούμε οι περισσότεροι από εμάς να στρεφόμαστε στις πανεπιστημιακές σπουδές. Αυτές τις σκέψεις μου, λοιπόν, θέλω να μοιραστώ μαζί σας, ώστε να κατανοήσουμε τους παράγοντες που μας οδηγούν σε αυτή την επιλογή.

- ✓ Αρχικά, πιστεύω ότι θα συμφωνήσετε και εσείς ότι οι επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις είναι ραγδαίες και τα αποτελέσματά τους θεαματικά :
  - κάθε νέος θέλει να «ανοίξει» τα φτερά του και να δοκιμαστεί σε δύσκολους γνωστικούς χώρους, εντός και εκτός της χώρας του
  - εμείς οι νέοι γοητευόμαστε από τη δύναμη που προσφέρει η γνώση, είμαστε τολμηροί και οραματιστές
  - θέλουμε να γίνουμε μέλη της επιστημονικής κοινότητας

- είμαστε φιλόδοξοι, αλλά ίσως δεν κατανοούμε και τις δυσκολίες αυτού του μακρού, μα συναρπαστικού «ταξιδιού»
- γι' αυτό διεκδικούμε με όλους τους τρόπους μια θέση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
  - ✓ Βέβαια, είναι ξεκάθαρο ότι οι ισχύουσες κοινωνικές και οικογενειακές αντιλήψεις μας επηρεάζουν στην επιλογή επαγγέλματος:
- Διαχρονικά θεωρείται ότι ο επιστήμονας διαθέτει :
  - κύρος
  - πνευματική αυτάρκεια
  - απολαμβάνει κοινωνική εκτίμηση και υψηλές αποδοχές
- Η χειρωνακτική εργασία θεωρείται υποδεέστερη
- Την τάση αυτή ενθαρρύνει συχνά και το οικογενειακό περιβάλλον :
  - οι γονείς επιθυμούν να ικανοποιήσουν δικές τους απωθημένες φιλοδοξίες
  - βιώνουν τις δυσκολίες των χειρωνακτικών επαγγελμάτων
  - παρακινούν τον νέο να σπουδάσει
- ✓ Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η δομή του εκπαιδευτικού μας συστήματος και της οικονομίας μας, που ,δυστυχώς, δεν μας αφήνουν πολλές επιλογές:
- Εκπαιδευτικό σύστημα :
  - τεχνοκρατικό σύστημα
  - το λύκειο θεωρείται «προθάλαμος» του πανεπιστημίου
  - δεν δίνονται άλλου «είδους» επαγγελματικά εναύσματα
- Οικονομία :
  - παρατηρείται παρατεταμένη ύφεση
  - κλίμα αβεβαιότητας για εύρεση αξιοπρεπούς εργασίας
  - ο νέος προσπαθεί να αυξήσει τα εφόδια για εύρεση εργασίας ακόμη και στο εξωτερικό

Θεωρώ, λοιπόν, φίλες και φίλοι, ότι οι επιλογές μας είναι συνισταμένη προσωπικών και κοινωνικών παραγόντων. Αυτό που θέλω κλείνοντας να τονίσω είναι ότι όποιον επαγγελματικό δρόμο κι αν διαλέξουμε χρειάζεται ωριμότητα και σύνεση, ώστε μέσα απ' αυτόν να ζήσουμε με ποιότητα και δημιουργικότητα.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

(το παραπάνω υλικό αποτελεί ενδεικτική παρουσίαση επιχειρημάτων)

ΘΕΜΑ Γ**Μεταφορά:**

«δύο μάτια που σφάζουν»: με το σχήμα αυτό ο ποιητής αισθητοποιεί την αδιαφορία και τη σκληρότητα του επιστάτη και κατ'επέκταση του εργοδότη απέναντι σε ανθρώπους που αγωνιούν να βρουν μια θέση εργασίας. Η αυστηρότητα του βλέμματος βιώνεται από τους άνεργους ως αδυναμία απέναντι στην απελπισία τους. Με τη μεταφορά ο λόγος αποκτά ένταση και γίνεται πιο άμεσος.

Ευθύς λόγος:

«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά 'ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».

Ο ποιητής χρησιμοποιεί ευθύ λόγο για να προσδώσει παραστατικότητα και ζωντάνια στον λόγο του παραθέτοντας αυτούσια τα λόγια του επιστάτη. Η απάντηση που λαμβάνουν οι άνεργοι άνθρωποι στην ανάγκη τους να βρουν εργασία είναι γεμάτη απαξίωση. Με τον τρόπο αυτό διαφαίνεται η αναλγησία που βιώνουν.

ΘΕΜΑ Δ

Στο ποίημα του Ν. Βρεττάκου αποτυπώνεται μια θλιβερή σκηνή ανθρώπων, οι οποίοι ψάχνουν να βρουν εργασία, καθώς και τα αρνητικά συναισθήματα που βιώνουν σε αυτή τους την αναζήτηση. Οι άνεργοι διακατέχονται από αισθήματα ανυπομονησίας και αγωνίας περιμένοντας υπομονετικά τη σειρά τους. «Κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν» αν θα προσληφθούν από τον διευθυντή, αν θα βρουν επιτέλους δουλειά στο εργοστάσιο. Όταν μαθαίνουν ότι ο διευθυντής δεν θα έρθει, απογοητεύονται («χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα»). Ωστόσο, η απογοήτευση αυτή δεν τους δημιουργεί τη διάθεση να κλάψουν για τη δεινή κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Είναι μια απογοήτευση, η οποία οφείλεται στο ότι αισθάνονται ότι είναι άχρηστοι, ότι δεν μπορούν να προσφέρουν στην κοινωνία και να νιώσουν δημιουργικοί («να βρουν ένα βάραθρο... χέρια τους»).

Κατά τη γνώμη μου, η σημαντικότερη συνέπεια που βιώνει ο νέος λόγω της αδυναμίας εύρεσης εργασίας είναι η κατάρρευση των προσδοκιών του. Διανύει μια περίοδο που οραματίζεται ένα καλύτερο μέλλον, που θα μπορέσει να γίνει δημιουργικός να προσφέρει στην κοινωνία αλλά και να αυτονομηθεί οικονομικά. Η ανεργία τον καταρρακώνει ψυχικά κάνοντας τον να χάνει την πίστη του στον εαυτό του και στην κοινωνία.

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο 1

Κύριοι εκπρόσωποι των φορέων του αναπηρικού κινήματος και κύριοι εκπρόσωποι των μέσων μαζικής ενημέρωσης

Όταν μου ζητήθηκε να παρουσιάσω στη διημερίδα αυτήν το θέμα των ατόμων με αναπηρία σε σχέση με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σκέφτηκα με ποιον τρόπο θα μπορούσα να το αναδείξω καλύτερα, αλλά και πώς θα μπορούσα να πείσω με επιχειρήματα για την αναγκαιότητα μεγαλύτερης δημόσιας προβολής των ζητημάτων που αφορούν τον χώρο των ατόμων με αναπηρία. Γιατί δεν βρίσκουν μέχρι σήμερα την προβολή που τους χρειάζεται αλλά και τους αναλογεί;

Το βέβαιο είναι ότι τα άτομα με αναπηρία δεν αποτελούν μια αμελητέα πληθυσμιακή κατηγορία, ώστε κατ' εξαίρεση να πέφτουν πάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας. Αν, όπως είχε πει ο Andy Warhal, σε κάθε άνθρωπο αντιστοιχούν δεκαπέντε λεπτά δημοσιότητας στη ζωή του, τότε το βέβαιο είναι ότι κάθε μέρα για αρκετές ώρες τα φώτα της δημοσιότητας θα έπεφταν πάνω σε ένα άτομο με αναπηρίες.

Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο που λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Συνδέεται με το ευρύτερο πρόβλημα, τη μεγάλη αυτή συζήτηση που αφορά τον ρόλο και την ευθύνη τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν καλύπτουν τα ίδια την αναγκαιότητα ενημέρωσης και πληροφόρησης της κοινωνίας. Η ενημέρωση είναι απλώς το μέσο για μια σειρά από λειτουργίες που επιτελούν και μπορούν να επιτελέσουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Λειτουργίες που άλλες φορές είναι περισσότερο και άλλες φορές λιγότερο εμφανείς.

Η αλήθεια είναι ότι η αναπηρία εθεωρείτο πάντοτε συνώνυμο της αδυναμίας και της πλήρους ανικανότητας. Στην πράξη, αντιμετωπίζουμε κάποιον ανάπηρο σαν να είναι ολικά ανάπηρος, ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει. Και αυτή η φιλεύσπλαχνη απαξίωσή του από τον κοινωνικό περίγυρο είναι ό,τι χειρότερο για τον ίδιο τον ανάπηρο. Γιατί έτσι ο ανάπηρος αισθάνεται άχρηστος και ότι θα πρέπει να αποσυρθεί από τον κόσμο της εργασίας, από τον κόσμο της διασκέδασης, της συμμετοχής στην κοινωνική ζωή. Θεωρούμε ότι η ανθρωπιστική στάση μας απέναντί του είναι να τον λυπηθούμε, παρά το ότι ο ίδιος δεν θα ήθελε ποτέ κάτι τέτοιο. Το αποτέλεσμα είναι να λυπηθεί και ο ίδιος τον εαυτό του, να θυματοποιηθεί, να στιγματιστεί και να αισθάνεται ότι πρέπει να αποσυρθεί. Δυστυχώς, μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχει αλλάξει σημαντικά αυτή η αντιμετώπιση. Αν θυμηθούμε το πώς προβάλλονται τα θέματα των αναπήρων από τις ειδήσεις και τις εφημερίδες, θα αντιληφθούμε το πώς αναπαράγονται και τα φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού.

Τους παρουσιάζουν σαν να ζουν για να ξεπεράσουν το πρόβλημα που έχουν. Σαφώς και απασχολεί τα άτομα με αναπηρία πώς θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της αναπηρίας τους, αλλά να ξέρετε ότι οι άνθρωποι αυτοί, παιδιά ή μεγαλύτεροι, παίζουν, γελούν, ερωτεύονται, είναι φυσιολογικοί άνθρωποι. Περισσότερο φυσιολογικοί από τα μοντέλα των διαφημίσεων. Και είναι περισσότερο φυσιολογικοί γιατί είναι πολύ περισσότεροι αριθμητικά από τα υγιέστατα μοντέλα, είναι πιο φυσιολογικό το ενδεχόμενο ένας άνθρωπος να αποκτήσει κάποια αναπηρία στη ζωή του,

παρά να πετύχει ταυτόχρονα στον έρωτα, στο επάγγελμα και στην κοινωνική του ζωή, όπως δείχνουν οι διαφημίσεις.

Για να τους εντάξουμε, λοιπόν, ή να τους επανεντάξουμε στην κοινωνική και οικονομική ζωή, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να τους εντάξουμε ισότιμα στην εικόνα που έχουμε για τους ανθρώπους, όχι να τους αντιμετωπίζουμε ως ένα διαφορετικό κόσμο που ζει παράλληλα με τον δικό μας. Αυτό νομίζω ότι είναι και η πιο σημαντική ευθύνη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να το πράξουν, να εντάξουν δηλαδή στα προγράμματά τους ανθρώπους με αναπηρία που συμβιώνουν αρμονικά με τους άλλους ανθρώπους.

Ευχαριστώ.

Ι. Δεσποτοπούλου, Άτομα με αναπηρία και Μ.Μ.Ε., Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας - Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης, Αθήνα 2006, σσ. 96-102 (διασκευή).

Κείμενο 2

Μ. Καραγάτσης (1908 – 1960) «Το 10» (απόσπασμα) Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το λογοτεχνικό έργο του Μιχάλη Καραγάτση «Το 10» (Εστία, 1964).

[...] Ο Χρίστος Χαριτάκης ξύπνησε κακόκεφος απ' τον μεσημεριάτικο ύπνο. Αυτόν τον είχε πειράξει η ζέστη περισσότερο από τον άλλο κόσμο, γιατί του 'φερνε κρίσεις άσθματος. Χρόνια τώρα υποφέρει απ' αυτή την κακή αρρώστια και γιατροιά δεν έβρισκε.

Ήταν ψηλός, εύσωμος, με μαλλιά κάτασπρα, που τα κούρευε με την ψιλή. Είχε μεγάλα, κρεμαστά μουστάκια που σχημάτιζαν τεράστια λευκή περισπωμένη στο κέντρο της στρογγυλής και ρόδινης μορφής του. Τα μικρά γαλανά του μάτια ήσαν σαν του παιδιού: άλλοτε γεμάτα αγαθοσύνη κι άλλοτε άκριτο θυμό. Θύμωνε με το παραμικρό, παραφερόταν. Σύντομα όμως ξεθύμανε και τότε ήταν πράος σαν πρόβατο.

Η αρρώστια – το άσθμα – τον βρήκε νέο ακόμα και τον μισέρωσε¹. Τον έπιαναν κρίσεις βαριές, συνεχείς, επίμονες, που τον έκαναν να υποφέρει πολύ. Ήταν, από χρόνια, σχεδόν κατάκοιτος. Όταν, αραιά και πού, ένιωθε καλύτερα, έπαιρνε την απόφαση κι έβγαινε απ' το σπίτι του, για να κατέβει ως το καφενείο ή την ταβέρνα του ισογείου. Πιο πέρα δεν πήγαινε ποτέ. Αφού περνούσε καναδυό ώρες πίνοντας το καφεδάκι ή το κρασάκι του, έπρεπε ν' ανέβει εκατό σκαλοπάτια, για να γυρίσει στο διαμέρισμά του, με συνέπεια να τον πιάσει κρίση. Η γυναίκα του – η κυρία Ειρηνούλα – πολλές φορές τού είπε να μετακομίσουν σε άλλο σπίτι, στο κέντρο του Πειραιά, που να είναι ισόγειο ή να 'χει ασανσέρ. Χρήματα δεν τους λείπονταν – δόξα σοι ο Θεός. Γιατί να μένουν στην άκρη του κόσμου, σ' αυτή τη φτωχογειτονιά, σε τούτο το θλιβερό κτήριο – χώρια τα εκατό σκαλοπάτια που, για τον ανάπηρο, μετάλλαζαν το σπίτι σε φυλακή;

Πολύ λογικά τα επιχειρήματα της Ειρηνούλας· μα ο άντρας της δεν έστεργε² την μετακόμιση. Μπορεί η συνοικία να ήταν απόμακρη και φτωχική, μπορεί στο «10» να συμπυκνώνονταν όλη η

θλίψη του μίζερου ανθρωπολογιού. Μα το διαμέρισμά τους, στον Γ' όροφο, ήταν άνετο, καθαρό, καλοβαλμένο. Από τα παράθυρα έβλεπες όλο το λιμάνι και όλη τη θάλασσα ως τις Φλέβες, την Αίγινα και το Πέραμα. Έβλεπες τα βαπόρια να έρχονται, να σαλπάρουν, τα ρυμουλκά να τριγυρνούν, την εργατιά ν' ασχολείται στον ντόκο³ μ' ένα σωρό δουλειές και μερεμέτια. Όλ' αυτά διασκέδαζαν τον ανάπηρο. Ήταν σαν μια μεγάλη οθόνη σινεμασκόπ, που ξετυλιγόταν ταινία γεμάτη κίνηση, επεισόδια, ζωή. Τι θα 'βλεπε απ' το παράθυρο του ισόγειου διαμερίσματος, όπου ήθελε η Ειρηνούλα να μετακομίσουν; Και ποιο το όφελος αν μπορούσε να κυκλοφορεί πιο εύκολα, όταν θα είχε χάσει τις παρέες του;[...]

1 κάνω κάποιον μισερό, ανάπηρο

2 αποδεχόταν

3 τμήμα λιμανιού που χρησιμοποιείται για φόρτωση και εκφόρτωση των πλοίων

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Για ποιο λόγο παρατηρείται αποκλεισμός των ανθρώπων με αναπηρία από τη δημόσια προβολή των μέσων ενημέρωσης σύμφωνα με την ομιλήτρια; Ποια η δική σας θέση; (60 λέξεις)

Μονάδες 10

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη, σύμφωνα πάντα με το κείμενο. Να γράψετε τα χωρία που συμβουλευτήκατε.

- α. Θα έπρεπε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να προβάλλουν περισσότερο τα προβλήματα των αναπήρων.
- β. Πρέπει να σεβόμαστε τους ανάπηρους ανθρώπους, επειδή έχουν ίσες δυνατότητες με τους υπολοίπους.
- γ. Ο οίκτος προς τους αναπήρους ωθεί στην περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό τους.
- δ. Το φυσιολογικό δεν ταυτίζεται με το πρότυπο.
- ε. Θα έπρεπε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να δείχνουν ανάπηρους ανθρώπους να συνυπάρχουν με τους υπολοίπους.

Μονάδες 5

A3. Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης της τέταρτης παραγράφου του κειμένου «Η αλήθεια είναι ... φαινόμενα περιθωριοποίησης και στιγματισμού» και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 10

A4. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1 (μια μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι σε κάθε περίπτωση ορθή):

1. «Αυτός ο ιδιότυπος περιορισμός ή αποκλεισμός από τη δημόσια προβολή έχει σίγουρα να κάνει και με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.»

Στην παραπάνω περίοδο λόγου (γ' παραγράφος) ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται από τον συγγραφέα το μήνυμα είναι με:

- α. αναγκαιότητα   β. πιθανότητα   γ. βεβαιότητα   δ. υπόθεση

2. «ασχέτως αν η ανεπάρκειά του σχετίζεται με συγκεκριμένες λειτουργίες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει...» (δ' παράγραφος):

Στην παραπάνω φράση η λέξη «ανεπάρκεια» έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

- α. αδυναμία   β. μειονεξία   γ. ανικανότητα   δ. ιδιομορφία

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

Παραγωγή λόγου

Με αφορμή τη βράβευση συμμαθητή σας με αναπηρία ο οποίος άριστευσε, να συντάξετε άρθρο 350 λέξεων που θα δημοσιευτεί σε τοπική εφημερίδα, αναφέροντας τους λόγους που άτομα με αναπηρία μπορούν με τη στάση ζωής τους να αποτελέσουν πρότυπο για όλους και με ποιο τρόπο η πολιτεία μπορεί να στηρίξει αυτή την ομάδα ανθρώπων.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να εντοπίσετε δύο εκφραστικές επιλογές που δείχνουν αληθοφάνεια στον λόγο του συγγραφέα στο κείμενο 2.

Μονάδες 10

Γ2. Με βάση τον χρόνο παρουσίασης των γεγονότων να εντοπίσετε το είδος αφήγησης στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου 2.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Δ

Σε 100 – 150 λέξεις να σχολιάσεις την επιλογή του ήρωα της αφήγησης να παραμείνει στο «10», σύμφωνα με το περιεχόμενο του Κειμένου 2. Εσύ τι θα έκανες στη θέση του;

Μονάδες 15

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο 1

Η άλλη δημοσιογραφία

Άρθρο του Ηλία Βεργίτη, αρχισυντάκτη στο ειδησεογραφικό τμήμα της διαδικτυακής πύλης in.gr, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 24.11.2008 στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας Το Βήμα. Το κείμενο τροποποιήθηκε κατάλληλα για τις ανάγκες της αξιολόγησης.

Θα μπορούσε να ειπωθεί – με αρκετή δόση ιστορικής αυθαιρεσίας, είναι αλήθεια – ότι ο Θουκυδίδης υπήρξε ο πρώτος δημοσιογράφος της Ιστορίας, διότι κατέγραψε γεγονότα απογυμνωμένα από τα μυθολογικά τους στοιχεία, σε μια γλώσσα λαϊκή και κατανοητή από όλους. [...] Στους 26 αιώνες που μεσολάβησαν από τότε η είδηση πλέον μεταδίδεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου και τα περιθώρια για ταυτόχρονη ανάλυσή της ολοένα στενεύουν. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αναζητούν νέες διεξόδους μπροστά στις αυξημένες απαιτήσεις ενός νέου είδους κοινού, που απαιτεί γρήγορη, έγκυρη, σαφή και κυρίως «έξυπνη» ενημέρωση. Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα; Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;

Το πρώτο στοιχείο είναι το κοινό τους. Γνωρίζουμε, λίγο ως πολύ, το target group¹ των εφημερίδων, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου: το σύνολο του πληθυσμού στον χώρο εμβέλειάς τους, ο οποίος κατά κύριο λόγο περιορίζεται εντός εθνικών συνόρων. Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά όσοι διαθέτουν την τεχνική δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτό. Δεύτερο στοιχείο διαφοροποίησης είναι το προφίλ του μέσου «αναγνώστη». Το προφίλ του αναγνώστη εφημερίδας διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από αυτό του ακροατή ραδιοφώνου και του τηλεθεατή, αλλά στη σκληρή ουσία του πράγματος υπάρχει ένα ενοποιητικό χαρακτηριστικό: η μαζικότητα. Και τα τρία παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται σε όλους. Από τη νοικοκυρά, τον οδηγό ταξί, τον δημόσιο υπάλληλο ως τον πανεπιστημιακό λειτουργό, τον φοιτητή και τον συνταξιούχο. Όλοι είναι δυνάμει «πελάτες». Στο διαδίκτυο τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται – ακόμη – σε μια «ελίτ» πολιτών. Πρόκειται για ανθρώπους 20-40 ετών, μέσου ως ανώτερου βιοτικού επιπέδου, συνήθως μορφωμένους και πολύγλωσσους. Για τον λόγο αυτόν το κοινό των διαδικτυακών μέσων είναι πιο απαιτητικό και πιο ενημερωμένο.

Οι διαφορές όμως γίνονται σαφέστερες σε ό,τι αφορά την αμεσότητα και τη διεισδυτικότητα της είδησης. Ο Τύπος – είναι σαφές – ενημερώνει για τα γεγονότα με μια καθυστέρηση τουλάχιστον έξι ωρών, δίνοντας όμως τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εμβαθύνει στην είδηση, προσφέροντας την ανάλυσή της σε έναν πεπερασμένο χώρο χαρτιού. Το ραδιόφωνο είναι ευέλικτο και ενημερώνει άμεσα για γεγονότα που μόλις συνέβησαν, χωρίς όμως να έχει τη δυνατότητα να συνδέσει με τα προηγούμενα που οδήγησαν σε αυτά και χωρίς να δίνει στον ακροατή μια σφαιρική εικόνα της κατάστασης, όπως θα έκανε μια εφημερίδα. Η δε τηλεόραση είναι άμεση όσο και το ραδιόφωνο αλλά παραμένει δέσμια της εικόνας, δηλαδή του εντυπωσιασμού: γεγονότα με καλή εικόνα

γίνονται βασικές και ουσιαστικές ειδήσεις. Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων. Το ίντερνετ είναι το μοναδικό μέσο που λειτουργεί με όλα τα πλεονεκτήματα των υπολοίπων και με τα επιπλέον που του δίνουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του. Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία και, κυρίως, όλα αυτά παραμένουν στη διάθεσή του θεωρητικά για πάντα, αποθηκευμένα κάπου στο Διαδίκτυο.

1 ομάδα-στόχος

Κείμενο 2

Παλιές φωτογραφίες

Ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (1928-) από τη συλλογή, Συγκατοίκηση με το παρόν, Κέδρος, 2011.

Πάλι κοιτάζω παλιές φωτογραφίες
από διαδηλώσεις, πορείες, συγκεντρώσεις
σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες
φωτογραφίες του '65, του '68, του '74, του '81.
Μέσα σε ομοιόμορφα πλήθη
προσπαθώ να μεγεθύνω τις φυσιογνωμίες
να ξεχωρίσω την έκφραση του κάθε ανθρώπου
τη θεληματική, την ανυποχώρητη, την εξεγερμένη
την αιματοβαμμένη, τη χαρούμενη
όμως τα πρόσωπα δείχνουν ξεθωριασμένα
όπως το χαρτί των παλιών εφημερίδων
όπως οι περσινές και οι προπέρσινες ειδήσεις.
Άραγε απ' όλους ποιοι πέθαναν και ξεχαστήκαν
ποιοι από τότε κιόλας ήσαν αγνοημένοι
ποιοι βρίσκονται και σήμερα μαζί
ποιοι ονειρεύονται από κοινού το ίδιο όνειρο
ποιοι ακόμα μιλάνε μεταξύ τους

ποιοι μένουν χωμένοι χώρια στη γωνιά τους
ποιοι βρίσκουν καταφύγιο στην αβεβαιότητα
ποιοι στην ατράνταχτη σιγουριά;
Όσο κοιτάζω τις παλιές φωτογραφίες
τόσο πιο καθαρά το βλέπω
περισσότερο κι από το παρελθόν
το μέλλον είναι που δεσμεύει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσεις συνοπτικά σε 60 - 70 λέξεις τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

A2. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο Ηλίας Βεργίτης κάνει χρήση του ερωτήματος «Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;» Να αιτιολογήσεις τον ρόλο του ερωτήματος αυτού στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

A3. Να αποδώσεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης στο νόημα του κειμένου 1:

- α. της διπλής παύλας και του ερωτηματικού στο χωρίο: «Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα;» (1η παράγραφος)
- β. της άνω και κάτω τελείας στο χωρίο: «Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά ...» (2η παράγραφος)
- γ. των εισαγωγικών στο χωρίο: «Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων» (3η παράγραφος)
- δ. των κομμάτων στο χωρίο: «Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία...» (3η παράγραφος)

Μονάδες 10

A4. Να γράψετε έναν δικό σας τίτλο με σχόλιο και έναν τίτλο χωρίς σχόλιο για το κείμενο.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β**Παραγωγή λόγου:**

Συμμετέχετε σε ένα μαθητικό συνέδριο με θέμα την πληροφόρηση που προσφέρουν στην εποχή μας τα Μ.Μ.Ε. Ως εκπρόσωπος του σχολείου σας αναλαμβάνετε να εκφωνήσετε μία εισήγηση σχετικά με τους παράγοντες που προκαλούν παραπληροφόρηση, αλλά και τρόπους με τους οποίους οι πολίτες μπορούν να αμυνθούν. (300 – 350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Γ

Στο κείμενο 2 να εντοπίσετε τρεις γλωσσικές επιλογές του ποιητή που καθιστούν το ύφος οικείο και να δώσετε ένα παράδειγμα για την κάθε μια χωριστά (10 μονάδες). Στη συνέχεια να εξηγήσετε τη λειτουργία των γλωσσικών επιλογών ως προς το νόημα και το ύφος του κειμένου (10 μονάδες).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Δ

Να σχολιάσεις τη στάση του ποιητή απέναντι στο παρελθόν και το μέλλον, εστιάζοντας στο περιεχόμενο των τεσσάρων τελευταίων στίχων του ποιήματος (80-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Επιλεγμένα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΛΑ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)